

ratione ad res divinas fit homo habilior, tum ad penetrandum res ipsas divinas et mysteria fidei, tum ad iudicandum sive secundum causas inferiores, sive secundum causas supremas, sive ad practice consiliandum de agendis. Et sic formantur quatuor dona in mente, scilicet donum intellectus ad penetrandum, et bene capiendum res divinas, donum sapientiæ, scientiæ, et consilii ad iudicandum de divinis juxta illos tres modos. Sed instinctus movens ad illam cognitionem sic formandam attingit principia, quibus innititur, sive per fidem in via, sive per lumen gloriæ in patria modo permanenti: nec se habet sicut prophetia respectu rerum prophetabilium, quia propheta non innititur, nec regulatur per fidem (nam et in infideli potest dari, ut in Balaam) in sua cognitione formanda (licet cum fide compatiatur) sed intendit formare visionem aliquam, vel intellectualem, vel imaginariam cum certitudine quadam, et repræsentatione, speciali saltem in imaginatione, et apparentia formata, licet non in se immediate visa (propter quod compatiatur cum fide) et quia ad istam visionem saltem imaginariam formandam non habet in se principium clare visum unde derivetur talis formatio, quia res istæ solum continentur ut in principio, in visione divinæ essentiæ, ideo oportet ab extrinseco lumen sibi communicari, quo manifestentur res illæ prophetabiles extra suum principium.

XIV. At vero ista dona Spiritus sancti, et instinctus quò diriguntur non dantur ad formandam visionem aliquam sive intellectualem, sive imaginariam de rebus fidei in se, sed ad capiendum, vel indicandum de ipsis juxta aliquod principium, quod habitualiter in nobis habemus, puta ex parte credibilitatis, vel con-

venientiæ talium mysteriorum, et rectæ æstimationis de illis, quatenus discernit, et cognoscit hæc mysteria digna esse creditu, et propter nullum apparentem errorem ab eis esse recedendum; aut ex connaturali quadam experientia, et gustu quem per charitatem de divinis rebus habemus, et ex tali connaturalitate judicat de divinis donum sapientiæ, ut docet D. Thomas 2-2, quæst. XLV, et consilium dat prudentia de agendis, et secundum illam rectam æstimationem credendorum penetrat res fidei donum intellectus, ut docet S. Thomas 2-2, quæstione octava, articulo secundo.

XV. In statu vero gloriæ ubi non est fides, et in Christo Domino, qui illa caruit, faciunt ista dona penetrari, aut judicari res supernaturales extra Verbum, non ex credibilitate, sed ex earum convenientia in ordine ad nos, vel ad alias causas creatas, vel ex sapore et gustu, et connaturalitate per amorem ad res divinas, ut postea dicemus. Itaque movet instinctus divinus ad cognoscendum, vel dirigendum ea, quorum principia in se cognoscit per fidem, non sicut prophetia ad formandum visionem de eis, quorum principium visione non apprehendit. Et ideo illa dona dantur habitualiter, non prophetia; ex illis vero habitualiter habitis, recte deducuntur principia regulativa eorum donorum, quæ sunt in vi appetitiva, ut fortitudo, pietas, timor. Et sic etiam habitualia sunt. Fatemur tamen aliquando ista dona perfici, et crescere ex aliqua illustratione data per modum raptus, vel prophetiæ. Sed hoc non est quod per se postulant ex sua natura præcise, sed ex abundantia lumine. Dona enim per se requiruntur ad salutem, non illæ illustrationes.

XIV. Ad confirmationem respondeatur ex D. Thoma hic art. III ad ter-

tium, quod prophetia, et aliæ gratiæ gratis datæ dantur ad manifestationem Spiritus, et innituntur principiiis altioribus, quæ non videmus, ideoque indigent aliquo lumine, vel motione per modum transeuntis data, non in ipsa principiorum visione firma, et permanenti. Dona autem Spiritus sancti sunt de necessitate salutis, sicut et charitas, quam comitantur, et ideo regulantur per principia ex fide cognita, sicut et ipsa charitas, licet speciali instinctu Spiritus sancti excitata, et cognita, et disposita; unde possunt habitualiter, et permanenter dari, sicut ipsa fides, et charitas. Quando autem probamus ex illo loco Pauli I ad Corinth. XII, dari ista dona sapientiæ, et scientiæ, cum tamen ibi Paulus loquatur de gratiis gratis, dico quod cum dicit Paulus: *Alii datur per Spiritum sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ, etc.* ipse quidem sermo pertinet ad gratiam gratis datam, quia est manifestatio Spiritus, et non omnibus datur ista gratia manifestationis, et lingua erudita ut possint sustentare alios verbo. Sed tamen ipsa sapientia, et scientia, quæ tali sermone manifestantur, sunt dona Spiritus sancti.

DONA DIFFERUNT A VIRTUTIBUS THEOLOGICIS, ET MORALIBUS.

XVII. Dico secundo: Dona ista Spiritus sancti sunt habitus diversi a virtutibus theologicis, et moralibus. Non est dubium de differentia a moralibus acquisitis, et ordinis naturalis, supposito quod ostensum est secundum fidem, hæc dona supernaturalia esse: virtutes autem acquisitæ sunt naturalis ordinis. Unde possunt inveniri in statu puræ, et integræ naturæ, in quo tamen non dantur ista dona, quæ supernaturalia sunt, ergo potest dari separatio

inter istas virtutes, et hæc dona; ergo et distinctio.

XVIII. Difficultas ergo solum potest esse inter virtutes infusas, et dona Spiritus sancti, an distinguantur inter se, intelligendo nomine virtutum infusarum non solum morales infusas, quas nos dari fatemur, sed etiam theologicas, quas infusas esse nullus potest negare.

XIX. Circa hanc difficultatem celebris est Scoti sententia in III, dist. XXXIV, quæstione unica, §. Ad istam quæstionem, tenentis dona hæc non distingui a virtutibus, sed substantialiter esse ipsasmet virtutes secundum aliquam peculiarem dominationem, vel officium, ratione cujus dicuntur dona. Quam sententiam sequuntur aliqui ex antiquis, ut Gabriel super eamdem, dist. XXXIV, art. II; Major ibidem quæst. I; Palacios disputatione unica, et alii. Ex recentioribus sequitur eamdem sententiam Lorca hic disput. XXV, memb. II; et in eadem inclinatur Vazquez hic disp. LXXXIX, c. I et II, licet enim utramque judicet probabilem, et se non videre quanam verior sit, tamen rationes D. Thomæ parum efficaces sibi videntur, easque solvit.

XX. Cæterum cum Scotus non admittat virtutes morales infusas distinctas, et superadditas ipsis acquisitis, et ex alia parte dona Spiritus sancti non possimus negare quod sint infusa, quia hoc apertissime significat Scriptura, et Ecclesiæ sensus, imo per antonomasiam isti habitus vocantur dona, quia specialiter a Spiritu sancto donantur, atque infunditur, hoc enim est a Deo impleri hominem istis donis Spiritus sancti, ut cum dicitur: *Et replebit eum spiritus timoris Domini*; et iterum: *Adimplebis eum Dominus spiritu sapientiæ, et intellectus*; hoc enim idem est ac repleti Spiritu sancto, quod in Scriptura significat infusio-

nem donorum supernaturalium. Cum hæc itaque negari non possint, difficile videtur Scotus explicare quænam virtutes sint ista dona. Nam ex septem donis quædam pertinent ad intellectum, scilicet sapientia, scientia, intellectus, et consilium; quædam ad voluntatem, ut fortitudo, pietas, et timor. De quatuor prioribus Scotus facilius se expedit, existimat enim pertinere ad virtutes theologicas, eo quod sapientiam reducit ad charitatem, nec putat esse actum intellectus, sed charitatis, quatenus fidei, vel scientiæ dat saporem, et gustum, est enim sapientia quasi sapida scientia. Et sub alia consideratione etiam sapientiam reducit ad spem, quatenus non solum mihi sapit Deus in se, sed prout est bonus mihi. Et primo modo pertinet ad charitatem: secundo, ad spem. At vero donum scientiæ, et intellectus reducit ad fidem, quia etiam ad fidem pertinet penetrare, et judicare de rebus quas credit. Et quantum ad hoc etiam pater Suarez tom. I de gratia, lib. II, cap. XIX, n. XI, sentit non esse evidens neque certum, donum intellectus esse donum supernaturale omnino a fide distinctum, licet ipse teneat revera distingui. Quam certum tamen hoc sit statim ex probatione contra Scotum constabit. De dono consilii nihil Scotus decernit, facile tamen illud reducere potest ad fidem, quatenus fides practica est, et consequenter consiliatrix.

XXI. De donis vero pertinentibus ad voluntatem, scilicet de fortitudine, pietate, et timore ad quas virtutes infusas ea Scotus reducat, mihi omnino ignotum est. Nam ad virtutes theologicas non reducit, cum actus fortitudinis, et timoris neque sint actus charitatis, neque spei elicitive, et directe. Neque sunt actus fortitudinis, timoris, et pietatis, quæ sunt virtutes acquisite, quia isti actus

donorum sunt supernaturales, et ab infusione Spiritus sancti, non ordinis naturalis, et acquisiti. Neque sunt actus pietatis, aut fortitudinis infusæ, quia Scotus negat tales virtutes morales infusas dari. Cujus ergo virtutis actus sunt, vel a quibus virtutibus procedunt? Nisi forte Scotus velit aut negare quod dona Spiritus sancti sint supernaturalia, et infusa, quod non congruit Scripturæ, ut ostendimus, aut affirmare quod virtutes acquisite per accidens infundantur homini justo, et sic dicantur dona, quod est omnino factum; et saltem in homine exercitato, et qui acquisivit virtutes non habet locum; et talis quando justificabitur non habebit dona Spiritus sancti infusa, quod est absurdum; sic enim qui exercitior est in virtutibus carebit ea infusione, qua minus exercitati, et peccatores non carent, quia peccatores sunt.

XXII. Quidquid tamen sit de mente Scoti, ejusque sententia conclusio nostra est D. Thomæ in hac quæstione LXVIII, art. I, et in III, dist. XXXIV, quæst. I, art. I, ubi distinguit dona Spiritus sancti etiam a virtutibus moralibus infusis, expresse earum mentionem faciendo solutione ad secundum. Est etiam discipulorum ejus, et theologorum communiter, qui citantur a Suarez loco citato, c. XVII, num. IX; a Montesinos, et Martinez super istam quæstionem LXVIII, et ab aliis: sumiturque ex D. Gregorio II moral. cap. XXVI, ubi aperte distinguit virtutes theologicas, et dona Spiritus sancti a virtutibus moralibus. Et probatur duplici fundamento. Primo deducto per discursum theologicum ex Scriptura: secundo, quasi a priori ex ipsa propria ratione formali istorum donorum, quæ distinctionem petit a virtutibus.

XXIII. Primum ergo fundamentum deducitur ex eo, quod dona illa per-

tinencia ad intellectum, scilicet sapientia, scientia, intellectus, et consilium non possunt esse idem cum virtutibus theologicis, neque alia tria dona pertinentia ad vim appetitivam, possunt esse idem cum virtutibus moralibus. Distinguuntur ergo ista dona a virtutibus. Antecedens probatur, nam non possunt ista dona neque aliquod illorum esse idem cum fide, et spe, si quidem ista dona secundum fidem fuerunt in Christo Domino, ut patet Isai XI: *Et flos de radice ejus ascendet, et requiescet super eum Spiritus Domini, spiritus sapientiæ et intellectus, etc.* At in Christo Domino non fuit fides, neque spes, quia habuit visionem beatificam. Ergo illa dona, quæ fuerunt in Christo distinguuntur a fide, et spe. Dona autem quæ sunt in nobis sunt ejusdem rationis cum his quæ fuerunt in Christo, cum ex illo loco Isaiæ, in quo ista dona referuntur esse in Christo, colligant patres et theologo etiam in nobis dari; et ex eo quod ibi septem numerantur dona, in nobis etiam dicatur Spiritus sancti septem dona tribuere, et septiformis esse in munere, non enim alibi, quam in illo loco septem esse ista dona affirmantur; ergo sicut illa dona Christi distinguuntur a fide, et spe, ita et nostra.

XXIV. Non potest huic argumento responderi nisi dicendo, quod in Christo dona illa sapientiæ, et intellectus, et scientiæ sunt quidem distincta a fide, et consequenter a donis, quæ in nobis sunt identificata cum fide, et spe; sunt tamen identificata in Christo cum scientia infusa animæ ejus, et cum charitate. In nobis autem sunt dona indistincta a fide, et spe pro hac vita. In patria vero erunt dona alia similia donis illis, quæ fuerunt in Christo, et non identificantur cum fide, vel spe. Nisi enim ponatur istud duplex

genus donorum, non potest stare, quod in nobis dona sint identificata cum fide, in Christo autem cum sit de fide dari dona, oportet fateri quod non identificatur cum fide, quia in Christo non est fides.

XXV. Cæterum hæc responsio omnino caret fundamento. Nec enim de istis donis possumus quidquam statuere, nisi in Scriptura, et patribus fundati. Nullibi autem in Scriptura hoc duplex donorum genus reperitur, unum pro via, aliud pro patria, sed tantum erit merum figmentum ad defendendam illam sententiam, quæ ex hoc prorsus rejicienda venit, quia non nisi tali invento defendi potest. Certe si alia dona ponuntur pro hac vita, quam pro alia, necesse est omnia dona evacuari, quæ in ista vita habemus, cum tamen de timore sancto qui est donum Spiritus sancti constet permanere in alia vita, cum dicitur Ps. XVIII: *Timor Domini sanctus permanens in sæculum sæculi*: et de sapientia dicitur Sapient. VI: *Clara est, et quæ nunquam marcessit sapientia*: et de pietate dicitur I ad Timoth. IV: *Quod ad omnia utilis est promissionem habens vitæ, quæ nunc est, et futuræ*. Non ergo desinit in alia vita pietas quæ in ista est. Eadem autem videtur ratio de aliis donis, juxta quod dicit Ambrosius lib. I de Spiritu sancto, c. XX: « Quod Spiritus sanctus in illis cœlestibus spiritibus redundantius videtur affluere, pleno septem virtutum spiritualium fervens meatu. » Septem autem dona non constat esse alia, quam quæ in ista vita habemus. Eadem ergo dona quæ hic sunt remanent in patria, et ita si in patria non identificatur cum fide, et spe, neque hic. Cum vero Paulus dicit I ad Corinth. XIII: *Quod scientia destruetur*, communiter explicatur de scientia quantum ad id quod materiale est ex parte discursus, aut con-

versionis ad phantasmata, non ex parte habitus, et rationis formalis ejus.

XXVI. Quod si semel habemus dona ad intellectum pertinentia non identificari cum fide, neque cum spe, etiam convincetur non identificari cum charitate, neque alia dona cum virtutibus moralibus. Nam charitas non potest identificari cum sapientia, cum negari non possit, quod sapientia substantialiter, et intrinsece sit actus intellectus, cum sapere sit intelligere, juxta illud Psal. CVI: *Quis sapiens et custodiet hæc, et intelliget misericordias Domini?* Et sapientes dicimus qui recte sunt intelligentes, et judicantes. Et per modum luminis, et lucis explicatur in Scriptura, ut cum dicitur Sapient. VII loquendo de ipsa sapientia: *Et proposui pro luce habere illam, quoniam inextinguibile est lumen illius.* Et ibidem dicitur Spiritum sapientiae pertinere ad sensum, id est, ad cognitionem, cum dicitur: *Optavi, et datus est mihi sensus, et invocavi, et venit in me spiritus sapientiae.* Unde Augustinus in sermone III de tempore dicit: « Quod sapientia ad rationem pertinet, et ratio sola ipsam sapientiam suscipit. » Quare reducere sapientiam ad actum charitatis, et voluntatis ex sola illa denominatione saporis, seu gustus, est evertere totam quidditatem, et naturam istius virtutis, cujus actus manifeste pertinet ad intelligentiam, et cognitionem. Quod autem fiat cum gustu, et sapore, seu suavitate, vel est ob delectationem, quam ipsa contemplatio veritatis causat, præsertim quando fit per altissimas causas, quod etiam invenitur in sapientia, quæ non est donum, sed propriis viribus acquisita, hæc enim etiam est quasi sapida scientia; tum, quia sapientia, quæ est donum, licet formaliter sit in intellectu, supponit tamen actum charitatis, ratione cu-

jus homo habeat affectum ad divina, et experimentaliter sentiat in se unionem aliquam affectualem ad Deum, unde per quamdam divinorum experientiam, et affectum judicare possit de divinis, ut postea latius explicabitur.

XXVII. Similiter donum consilii non potest identificari cum fide etiam quatenus practica est, quia donum consilii ponitur in Christo inter illa dona numerata Isai. XI, et tamen in Christo non est fides. Reliqua vero dona ad appetitivam partem spectantia, ut fortitudo, pietas, et timor, licet videantur reduci posse ad virtutes morales illis correspondentes, ut ad fortitudinem, pietatem, seu cultum erga Deum, qui etiam videtur comprehendere reverentiam timoris; tamen cum ista dona appetitiva regulentur ab illis donis intellectivis, scilicet a sapientia, scientia, et consilio, videntur etiam esse distincta a virtutibus moralibus, quia non conveniunt in regulabilitate cum illis, si quidem regulantur a donis illis Spiritus sancti, quæ sunt aliquid altius prudentia regulante virtutes morales; ergo neque conveniunt in moralitate cum illis, si quidem moralitas regulatio est: variata ergo regulatione, variatur moralitas; ergo et species virtutum, quæ in moralitate consistit.

XXVIII. Et hinc transimus ad secundum fundamentum pro hac sententia, quod est quasi a priori. Nam Scriptura tradit nobis ista dona per modum spirituum, quatenus sunt in nobis per aliquam specialem inspirationem divinam, et motionem Spiritus sancti; nec enim alia ratio excogitari potest, quare magis ista dona vocentur spiritus, quam aliæ virtutes, si enim non sunt in nobis ex aliqua speciali inspiratione Spiritus sancti, frustra vocantur spiritus, quod non vocantur aliæ virtutes. Inspiratio autem seu motio di-

vina, aut est in nobis ad sequendum ductum, et regulationem rationis, aut aliquid altius, et elevatius ratione nostra, quod est Deus, seu divinus instinctus, qui est altior omni ratione, et regula humana; et iis quæ humano modo, et juxta captum nostrum discernuntur. Si Deus nos movet ad sequendum ductum rationis, et regulas prudentiæ, sive acquisitæ, sive infusæ prout a nobis formari possunt, exinde resultat regulatio, et moralitas virtutum humanarum, quæ juxta illum modum prudentialem induunt moralitatem. Ergo si nos moveat ad sequendum altio-rem ductum, et regulam, quam sit regulatio prudentiæ, et sola regulatione Spiritus sancti mensuretur, aliquas virtutes postulabit altiores omni moralitate virtutum humanarum, et has vocamus dona Spiritus sancti, tam in intellectu dirigente, et mensurante, quam in voluntate inclinante, et sequente.

XXIX. Et quidem in intellectu facilius intelligitur distincta ratio formalis ex diversa illustratione luminis divini. Est enim in divina sapientia spiritus intelligentiæ sanctus, unicus, multiplex, ut dicitur Sapient. VII, id est, unicus in se, multiplex in sua participatione; sicut patet, quod a divina sapientia derivatur scientia infusa, prophetia, fides, et aliæ multæ illustrationes specificæ diversæ, inter quas numerantur etiam ista dona, quæ deserviunt ad considerandum de mysteriis fidei, et de rebus divinis ex aliquo occulto instinctu Spiritus sancti efficientis, et unientis nos ad se, et facientis intelligere, et judicare recte de his mysteriis secundum affectum ipsum ad divina, et experientiam, et convenientiam eorum. Unde et in exercitio istorum donorum maxime fundatur theologia mystica, id est, affectiva, quatenus ex affectu: et unione hominis ad divina crescit

intellectus cognitio, quasi per experimentum internum, juxta illud Apostoli II ad Corinth. XIII: *An experimentum quæritis ejus, qui in me loquitur Christus?* Ex ista autem interiori illustratione, et experimentali gustu divinorum, et aliorum mysteriorum fidei, inflammatur affectus ad hoc ut altiori modo tendat ad objecta virtutum, quam per ipsasmet ordinarias virtutes, quatenus sequitur regulationem, et mensurationem altio-rem, scilicet ipsum instinctum interiore Spiritus sancti juxta regulas fidei, et illustrationum ejus. Et sic diversam moralitatem ponit, et diversam specificationem, diverso quippe modo ducimur ad finem divinum, et supernaturalem ex regulatione formata nostro studio, et labore, etiam si virtus infusa sit, vel formata, et fundata in regulatione, et mensuratione Spiritus sancti, sicut diverso modo ducitur navis labore remigantium, vel a vento implente vela, licet ad eundem terminum per undas tendat. Unde et Marci VI dicitur: *Quod vidit Dominus discipulos laborantes in remigando,* quia videlicet magno labore proceditur in via Dei, cum tantum proprio studio, et industria per ordinarias virtutes quis ducitur. At vero cum Spiritus implet interiorius mentem, et sua regulatione mensurat, quasi sine labore curritur ob dilatationem cordis, sicut dilatantur vela spirante vento. Unde dicitur: Ps. CXVIII: *Viam mandatorum tuorum cucurri cum dilatasti cor meum:* et iterum Psal. CXLII: *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.* Quod amplius explicabitur agendo de istis sigillatim.

XXX. Ex quibus deducitur, non distingui ista dona a virtutibus solum ex diversa influenza divina in genere causæ efficientis, sic enim etiam virtutes theologice, et morales infusæ, et prophetia, et aliæ